

หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง
การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ

ชื่อหลักสูตร การสานแปลจากไม้ไผ่
จำนวน๔๐.... ชั่วโมง

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดมหาสารคาม
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

ด้วย ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอยางสีสุราช เป็นศูนย์ที่จัดฝึกอบรมด้านอาชีพหลักสูตรการสานเปลจากไม้ไผ่ รวมถึงการสนับสนุนประสานงานร่วมกับ ภาควิชาการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการศึกษาอาชีพ ให้มีงานทำสร้างรายได้ให้ตนเองและครอบครัว เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานที่เน้นเรื่องการมีอาชีพเพื่อการ มีงานทำมีรายได้ จึงได้พัฒนาและต่อยอดการสานเปลไม้ไผ่ ที่กำลังจะสูญหายมาจัดทำเป็นหลักสูตร เพื่อเผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปได้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำไปประกอบอาชีพต่อไป ขอขอบคุณวิทยากรวิชาชีพ และคณะดำเนินงานการจัดการศึกษาต่อเนื่อง ที่ได้ร่วมพัฒนาหลักสูตรและจัดทำแผนการเรียนรู้รวมทั้งสื่อต่าง ๆ ให้สำเร็จไปด้วยดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหลักสูตรเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อวิทยากรและผู้เรียนต่อไป

ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอยางสีสุราช

พฤษภาคม ๒๕๖๗

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
หลักสูตรกาสานเปลไม้ไผ่	๑
หลักสูตรการสานเปลไม้ไผ่	๗
แบบทดสอบก่อนเรียนหลักสูตรการสานเปลไม้ไผ่	๑๑
ใบความรู้ จักสานไม้ไผ่	๑๖
ใบความรู้ การทำเปลไม้ไผ่	๒๒
ใบงาน	๒๕
แบบประเมินผลงานผู้เรียน	๒๖
แบบทดสอบหลังเรียน	๒๗

หลักสูตรการสานเปลจากไม้ไผ่
จำนวน ๔๐ ชั่วโมง
กลุ่มอาชีพ พาณิชยกรรมและการบริการ

ความเป็นมา

การจักสานจากไม้ไผ่มีทำกันมาตั้งแต่สมัยปู่ ย่า ตา ยาย โดยอาศัยไม้ไผ่ที่ขึ้นอยู่ทั่วไปในป่าเมืองไทยซึ่งมีอยู่ประมาณ ๑๐๐ ชนิด แต่ที่นิยมนำมาจักสานกัน ได้แก่ ไม้ไผ่ใหญ่ ที่คนนิยมนำมาปลูกไว้รอบ ๆ หมู่บ้านเพื่อใช้หน่อเป็นอาหารและใช้ลำต้นมาดัดแปลงทำเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จำเป็นภายในครอบครัวเช่น เพลนอนไม้ไผ่ ตะกร้า ชะลอม กระออม กระดัง ตะแกรง กระเชอ ลอบ ไช กระติบข้าว หวด หรือมวนยี่งข้าว ครุ เป็นต้น เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่กล่าวมา ข้างต้นในสมัยก่อนนิยมทำใช้กันเองภายในครอบครัว ตามความจำเป็นของแต่ละท้องถิ่นและการจักสานแต่ละอย่างมีกรรมวิธีที่แตกต่างกัน ยากบ้างง่ายบ้าง ดังนั้นแต่ละคนจึงมีความถนัดใน การทำไม่เหมือนกัน จึงได้เกิดมีการผลิตเพื่อแลกเปลี่ยนกันขึ้น พอมาช่วงหลัง ๆ ไม้ไผ่หายากขึ้น และคนมีงานอื่นทำที่มีรายได้ดีกว่าก็หันไปทำงานอย่างอื่นแทนจึงยังคงเหลืออยู่เพียงบางคนหรือบางกลุ่มเท่านั้นที่มีความถนัดทางจักสานเป็นพิเศษหันมายึดอาชีพทางการจักสานเป็นอาชีพหลัก บางคนก็ยึดเป็นอาชีพรองจากการทำไร่ ทำนาโดยอาศัยทำในเวลาว่าง ตอนเย็นหรือกลางคืนที่กลับ จากไร่มาแล้ว เพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัวอีกทางหนึ่ง การจักสานจากไม้ไผ่นั้นสามารถ นำมาดัดแปลงทำเครื่องใช้ได้หลายอย่าง ดังที่กล่าวมาแล้ว สาเหตุสำคัญที่นิยมนำเอาไม้ไผ่มา จักสานก็เพราะว่าไม้ไผ่หาง่าย ไม้แปรรูปได้ง่ายมีความเหนียวสามารถจักเหลา แต่ง ได้หลายขนาด ง่ายแก่การตัด แต่ง ง่ายต่อการนำมาประกอบกันเป็นรูปทรงตามที่ต้องการ

หลักการของหลักสูตร

๑. เป็นหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของประชาชนในเรื่องศิลปะ งานสานเปลไม้ไผ่เพื่อการประกอบอาชีพ
๒. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะรวมทั้งความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์การสานเปลจากไม้ไผ่
๓. เป็นหลักสูตรที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ส่งเสริมสนับสนุนและสืบทอดศิลปวัฒนธรรมของชาติ

จุดมุ่งหมาย

๑. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในการจัดทำศิลปะงานสานเปล
๒. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการอาชีพการจัดทำเปลไม้ไผ่
๓. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจตระหนักถึงการเป็นผู้ประกอบการที่ดี

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายคือประชาชนกลุ่มเป้าหมายนอกระบบโรงเรียน

๑. ผู้ที่ไม่มีอาชีพ
๒. ผู้ที่มีอาชีพและต้องการพัฒนาอาชีพ
๓. ผู้ที่ต้องการเปลี่ยนอาชีพ

ระยะเวลา จำนวน ๔๐ ชั่วโมง

ภาคทฤษฎี ๕ ชั่วโมง

ภาคปฏิบัติ ๓๕ ชั่วโมง

สื่อการเรียนรู้

๑. สื่อบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้รู้ และวิทยากร
๒. เอกสารประกอบการเรียนรู้ หนังสือ ตำรา ใบงาน ใบความรู้
๓. ตัวอย่างของชิ้นงาน
๔. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ฝึกปฏิบัติ
๕. รูปภาพประกอบ
๖. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

การวัดแลประเมินผล

๑. การประเมินความรู้ภาคทฤษฎีระหว่างเรียนและจบหลักสูตร
๒. การประเมินผลระหว่างเรียนจากการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพเพียงพอสามารถสร้างรายได้ให้กับตนเอง ความสำเร็จของการปฏิบัติและจบหลักสูตร

เกณฑ์การจบหลักสูตร

๑. มีเวลาเรียนและแกปฏิบัติตามหลักสูตรไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐
๒. มีผลการประเมินผ่านตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐
๓. มีผลงานที่มีคุณภาพ

เอกสารหลักฐานการศึกษาที่จะได้รับหลังจากจบหลักสูตร

๑. หลักฐานการประเมินผล
๒. วุฒิบัตรออกโดยสถานศึกษา
- ๓.. ทะเบียนคุณวุฒิบัตร

การเทียบโอน

ผู้เรียนที่จบหลักสูตรนี้สามารถนำไปเทียบโอนผลการเรียนรู้กับหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑ ในสาระการประกอบอาชีพวิชาเลือกที่สถานศึกษาได้จัดทำขึ้น

โครงสร้างหลักสูตรการสานเปเลไม้ไผ่

เรื่อง	จุดประสงค์	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล	จำนวนชั่วโมง	
						ทฤษฎี	ปฏิบัติ
๑.ช่องทางการประกอบอาชีพในการจัดทำงานจักสานเปเลจากไม้ไผ่	๑.๑. เพื่อให้ผู้เรียนบอกความสำคัญในการประกอบอาชีพรับจัดทำงานสานเปเลไม้ไผ่ได้ ๑.๒. เพื่อให้ผู้เรียนวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพรับจัดทำงานสานเปเลไม้ไผ่ ๑.๓. เพื่อให้ผู้เรียนบอกทิศทางการประกอบอาชีพรับจัดทำงานสานเปเลไม้ไผ่	๑. ความสำคัญของงานสานเปเลไม้ไผ่ ๒. ความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพ ๓. แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับงานสานเปเลไม้ไผ่ ๔. ทิศทางการประกอบอาชีพรับจัดทำงานสานเปเลไม้ไผ่	๑.๑. วิทยากรบรรยายความสำคัญของงานสานเปเลไม้ไผ่ ผู้เรียนร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้และสรุปผลการเรียนรู้ ๑.๒. ผู้เรียนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และวิเคราะห์ข้อมูลความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพรับจัดทำงานสานเปเลไม้ไผ่ และสรุปผลการเรียนรู้ วิทยากรช่วยเสนอแนะเพิ่มเติม ๑.๓. วิทยากรแนะนำแหล่งเรียนรู้งานสานเปเลไม้ไผ่ให้ผู้เรียนได้ศึกษาเพิ่มเติม แล้วสรุปผลการเรียนรู้ ๑.๔. ผู้เรียนสรุปผลการเรียนรู้จากการฟังบรรยาย ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพ และการศึกษาแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม แล้วเขียนแนวคิดเกี่ยวกับทิศทางการประกอบอาชีพรับจัดทำงานสานเปเลไม้ไผ่วิทยากร เพิ่มเติม	๑. สื่อเอกสาร ๑.๑ เอกสารประกอบการเรียนรู้ ๑.๒ ใบงาน ๑.๓ ใบความรู้ ๒. ภูมิปัญญา ๓. คลิปวิดีโอ ประกอบการเรียนรู้	๑. สังเกตความสนใจ ๒. ซักถาม ๓. การมีส่วนร่วม ๔. ชิ้นงาน/ผลงาน ๕. ประเมินผลงาน ผู้เรียน โดยใช้ใบงานที่กำหนด ๖. แบบทดสอบ		๒

เรื่อง	จุดประสงค์	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล	จำนวนชั่วโมง	
						ทฤษฎี	ปฏิบัติ
๒. ทักษะการประกอบอาชีพ	๒.๑. บอกความเป็นมาและประโยชน์ของการสานเปลไม้ไผ่ได้	๑. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับงานสานเปลไม้ไผ่ ๑.๑ ประวัติความเป็นมาและประโยชน์ของการสานเปลไม้ไผ่ ๑.๒ การเลือกและเตรียมวัสดุการสานเปลไม้ไผ่ ๑.๓ การเตรียมวัสดุอุปกรณ์งานจักสานชะลอมไม้ไผ่ ๑.๔ การเก็บรักษางานจักสานไม้ไผ่	๒.๑. ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงความเป็นมาและความสำคัญของ งานสานเปลไม้ไผ่ ผู้สอนรวบรวมข้อมูลสรุปและอธิบายเพิ่มเติม ๒.๒. ผู้สอนสาธิตวิธีการทำความสะอาดวัสดุสานเปลไม้ไผ่ ๒.๓. ผู้เรียนฝึกปฏิบัติทำความสะอาดสานเปลไม้ไผ่ตามที่กำหนด ผู้สอนสังเกตตรวจสอบ ประเมินผลการปฏิบัติ ๒.๔. ผู้สอนบรรยายประกอบตัวอย่างของจริงเรื่องวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในงานสานเปลไม้ไผ่ ผู้เรียนสังเกต สอบถาม และบันทึกการเรียนรู้ และ ทำกิจกรรมตามที่กำหนด ผู้สอนสังเกตการมีส่วนร่วมประเมินผลการปฏิบัติ	๑. สื่อเอกสาร ๑.๑ เอกสารประกอบการเรียนรู้ ๑.๒ ใบงาน ๑.๓ ใบความรู้ ๒. ภูมิปัญญา ๓. คลิปวิดีโอประกอบการเรียน	๑. สังเกตความสนใจ ๒. ซักถาม ๓. การมีส่วนร่วม ๔. ชิ้นงาน/ผลงาน ๕. ประเมินผลงาน ผู้เรียน โดยใช้ใบงานที่กำหนด ๖. แบบทดสอบ		๑
	๒.๒.๑ ผู้เรียนสามารถจักตอกไม้ไผ่ได้	๒.๑. การเลือกไม้ไผ่และการจักตอก	๒.๑. วิทยากรให้ดูตัวอย่าง เส้นตอกของจริงและให้นักเรียนสนทนา ซักถาม ๒.๒. ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ จักตอก				๑๐

เรื่อง	จุดประสงค์	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล	จำนวนชั่วโมง	
						ทฤษฎี	ปฏิบัติ
	๒.๒.๒ ผู้เรียนสามารถสานเปลไม้ไผ่	๒. การสานเปลไม้ไผ่	๒.๒ วิทยากรให้ดูตัวอย่างของจริงจากการสานเปลไม้ไผ่ และแนะนำวิธีการสานไม้ไผ่แบบต่างๆ ๒.๓ ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจักสานไม้ไผ่				๑๐
	๒.๒.๓ ผู้เรียนสามารถจักสานเปลได้	๒.๔. การจักสานเปลไม้ไผ่	๒.๔ วิทยากรให้ดูตัวอย่างการจักสานเปลไม้ไผ่ พร้อมแนะนำวิธีการประดิษฐ์ ๒.๕ ผู้เรียนฝึกปฏิบัติการสานเปล				๑๕
๓. การบริหารจัดการในการประกอบอาชีพ	๓.๑. บอกองค์ประกอบในการประกอบอาชีพได้ ๓.๒.บอกวิธีการเพิ่มมูลค่างานสานเปลไม้ไผ่ได้ ๓.๓.คำนวณราคาจำหน่ายงานสานเปลไม้ไผ่ได้ ๓.๔.ระบุช่องทางการจัดจำหน่ายงานสานเปลไม้ไผ่	การบริหารจัดการในการประกอบอาชีพ ๓.๑. องค์ประกอบในการประกอบอาชีพ - เวลา - แรงงาน - ทุน - แหล่งวัตถุดิบ - แหล่งจัดจำหน่าย	๓.๑ ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่ององค์ประกอบในการประกอบอาชีพ วิธีเพิ่มมูลค่างานสานเปลไม้ไผ่วิทยากรอธิบายเพิ่มเติม ๓.๒ วิทยากรบรรยายความรู้เรื่องส่วนผสมทางการตลาดในการจัดการอาชีพ ๓.๓ ผู้เรียนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการเพิ่มมูลค่างานสานเปลไม้ไผ่ ช่องทางการจัดจำหน่ายหรือรับงาน วิธีการส่งเสริมการจำหน่ายหรือเพิ่มปริมาณการสั่งทำงานจักสานไม้ไผ่ วิทยากรอธิบายเพิ่มเติมและ ให้ข้อเสนอแนะ	๑. สื่อเอกสาร ๑.๑ เอกสารประกอบการเรียนรู้ ๑.๒ ใบงาน ๑.๓ ใบความรู้ ๒. ภูมิปัญญา ๓. คลิปวิดีโอประกอบการเรียน	๑. สังเกตความสนใจ ๒. ชักถาม ๓. การมีส่วนร่วม ๔. ชิ้นงาน/ผลงาน ๕. ประเมินผลงาน ผู้เรียน โดยใช้ใบงานที่กำหนด ๖. แบบทดสอบ		๒

เรื่อง	จุดประสงค์	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล	จำนวนชั่วโมง	
						ทฤษฎี	ปฏิบัติ
	๓.๕.บอกวิธีการส่งเสริมการจำหน่ายงานจักสานไม้ไผ่ ๓.๖.จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ได้ ๓.๗.บอกคุณลักษณะของผู้ประกอบธุรกิจที่ดีได้	๓.๒. การจัดการอาชีพ - ผลิตภัณฑ์ - ราคา - การจัดจำหน่าย - และการส่งเสริมการตลาด ๓.๓. การจัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย ๓.๔. คุณลักษณะของผู้ประกอบธุรกิจที่ดี	๓.๔ ผู้เรียนฝึกปฏิบัติวิธีการคำนวณราคาจำหน่ายหรือราคารับทำงานสานเปลไม้ไผ่ ๓.๕ วิทยากรบรรยายวิธีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในการประกอบอาชีพรับงานสานเปลไม้ไผ่ ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจัดทำบัญชี ๓.๖ ผู้เรียนระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ประกอบการธุรกิจที่ดี วิทยากรสรุปและอธิบายเพิ่มเติม	๑. สื่อเอกสาร ๑.๑ เอกสารประกอบการเรียนรู้ ๑.๒ ใบงาน ๑.๓ ใบความรู้ ๒. ภูมิปัญญา ๓. คลิปวิดีโอประกอบการเรียน	๑. สังเกตความสนใจ ๒. ซักถาม ๓. การมีส่วนร่วม ๔. ชิ้นงาน/ผลงาน ๕. ประเมินผลงาน ผู้เรียน โดยใช้ใบงานที่กำหนด ๖. แบบทดสอบ		
							๔๐

บันทึกแบบทดสอบก่อนเรียน

คำชี้แจงให้เลือกข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

ข้อ ๑ ไม้ไผ่ที่นิยมนำมาทำเปลมีกี่ชนิด?

ก ๒ ชนิด

ข ๓ ชนิด

ค ๔ ชนิด

ง ๕ ชนิด

ข้อ ๒ ขั้นตอนแรกของการทำเปลไม้ไผ่คืออะไร?

ก เลือกไม้ไผ่

ข ตัดไม้ไผ่

ค ผ่าไม้ไผ่

ง ตัดไม้ไผ่

ข้อ ๓ ขนาดของไม้ไผ่ที่เหมาะสมสำหรับการทำเปลมีขนาดเท่าไร?

ก เส้นผ่านศูนย์กลาง ๑-๒ เซนติเมตร

ข เส้นผ่านศูนย์กลาง ๒-๓ เซนติเมตร

ค เส้นผ่านศูนย์กลาง ๓-๔ เซนติเมตร

ง เส้นผ่านศูนย์กลาง ๔-๕ เซนติเมตร

ข้อ ๔ การผ่าไม้ไผ่เพื่อทำเปลมามีวิธีการอย่างไร?

ก ผ่าตามยาว

ข ผ่าตามขวาง

ค ผ่าเฉียง

ง ผ่าทั้งตามยาวและตามขวาง

ข้อ ๕ วิธีการสาน ยก ๒ ข่ม ๒ คือวิธีการสานลายใด

- ก. ลายขัด
- ข. ลายบัว
- ค. ลายสอง
- ง. ลายตาหลิ่ว

ข้อ ๖.ข้อใดตรงกับ คุณสมบัติของแล็กเกอร์

- ก. ความเงางาม
- ข. ความสวยงาม
- ค. ความเข้ม ของเนื้อไม้
- ง. ความปลอดภัยจากแมลงเจาะ

ข้อ ๗. เครื่องมือชนิดใดใช้สำหรับลบความคมของเส้นไม้ได้

- ก. เลื่อย
- ข. เลื่อย
- ค. คีมไม้
- ง. เหล็กหมาด

ข้อ ๘. ไม้เนื้อชนิดใดที่นิยมนำมาทำเครื่องจักสานทั้งหมด

- ก. ไม้สัก
- ข. ไม้ยาง
- ค. ไม้ไผ่
- ง. ไม้ขี้ขาว

๙. การเรียนรู้การจักสานในอดีตส่วนใหญ่เป็นการเรียนรู้ในข้อใด

- ก. โดยถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ
- ข. โรงเรียนเปิดสอนการจักสาน
- ค. เรียนโดยมีวิทยากรมาให้ความรู้
- ง. ผู้นำชุมชนรับการอบรมและมาถ่ายทอด

ข้อ ๑๐ ข้อดีของการทำเปลไม้ไผ่มีอะไรบ้าง?

- ก. ฝึกสมาธิ
- ข. ฝึกทักษะการใช้มือ
- ค. ฝึกความคิดสร้างสรรค์
- ง. ทั้งฝึกสมาธิ ฝึกทักษะการใช้มือ และฝึกความคิดสร้างสรรค์

ข้อ ๑๑ เครื่องจักสานมีความหมายตรงกับข้อใด

- ก. ของใช้ทำจากเครื่องเงิน
- ข. ของใช้ที่ทำจากวัสดุเป็นเส้น
- ค. ของใช้ทำจากวัสดุสังเคราะห์
- ง. ของใช้ทำจากไม้ไผ่

ข้อ ๑๒ ข้อใดให้ความหมายของการจักสานได้ถูกต้องที่สุด

- ก. การสานด้วยวิธีการสอดข้อด้วยเส้นทแยง
- ข. การนำวัสดุมาทำให้เส้นเป็นแฉก
- ค. เป็นคำที่เรียกตามวิธีการที่ทำให้เกิดเครื่องจักสาน
- ง. เป็นกระบวนการประกอบที่ช่วยให้การทำเครื่องจักสานสมบูรณ์

ข้อ ๑๓ ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทใด

- ก หัตถกรรม
- ข จิตกรรม
- ค วรรณกรรม
- ง ประติมากรรม

ข้อ ๑๔ ไม้ไผ่เป็นวัสดุธรรมชาติประเภทใด

- ก วัสดุธรรมชาติที่แปรรูป
- ข วัสดุธรรมชาติประเภทไม้
- ค วัสดุธรรมชาติประเภทเส้นใย
- ง วัสดุธรรมชาติที่แปรรูปเป็นแผ่นรูปต่าง ๆ

ข้อ ๑๕ เปลไม้ไผ่นิยมทำมาจากอะไร

- ก ใบลาน
- ข ใบจาก
- ค ไม้ไผ่
- ง ใบมะพร้าว

ข้อ ๑๖ การตัดไม้ไผ่เพื่อทำเปลมีวิธีการอย่างไร?

- ก ใช้ไฟเผา
- ข แชน้ำ
- ค ตัดด้วยมือ
- ง ใช้ทั้งไฟเผา แชน้ำ และตัดด้วยมือ

ข้อ ๑๗ การเรียงไม้ไฟเพื่อทำเพลมีวิธีการอย่างไร?

ก. เรียงสลับฟันปลา

ข. เรียงซ้อนกัน

ค. เรียงขวางกัน

ง. เรียงทั้งสลับฟันปลา ซ้อนกัน และขวางกัน

ข้อ ๑๘ ถ้าต้องการให้ตอกไม้ไฟนี้มื่อและอ่อนตัวก่อนนำมาสานเพลควรทำอย่างไร

ก. นำตอกไปชุบน้ำ

ข. นำตอกไปผึ่งแดด

ค. นำตอกไปรมควัน

ง. ลดขนาดลง

ข้อ ๒๙ ข้อใดไม่ใช่ประโยชน์ของการเลือกใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่นจักสานสมบูรณ์

ก. ราคาถูก

ข. ประหยัดค่าใช้จ่าย

ค. เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ง. ลดปริมาณขยะและสลายได้ตามธรรมชาติ

ข้อ ๒๐ ผลิตภัณฑ์ใดบ้างที่จัดว่าเป็นงานประดิษฐ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เน้นเอกลักษณ์ไทย

ก. ตะกร้า

ข. ฝาชีกรอบรูป

ค. แคร่ เพล กระเป๋า

ง. ถูกทุกข้อ

ใบความรู้

จักสานไม้ไผ่

งานจักสานไม้ไผ่ เกิดขึ้นโดยการใช้ไม้ไผ่มาจัก ผ่า ฉีก ให้เป็นเส้นบาง ๆ แล้วนำมาขัด สาน สอด ไขว้ ขึ้นโครงเป็นรูปทรง ทำเป็นภาชนะ เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ จัดเป็นงานศิลปหัตถกรรม และหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีความผูกพันและอยู่คู่กับวิถีชีวิตของ คนไทยมาอย่างยาวนาน แสดงได้ถึงวัฒนธรรมและภูมิปัญญา บรรพบุรุษ มีการสืบทอดกันมาแต่โบราณ มีอยู่ในทุกภาคของ ประเทศ ด้วยเป็นทั้งหัตถกรรมที่เป็นของใช้ในครัวเรือนและชีวิตประจำวันจนถึงเป็นอาชีพที่เป็นแหล่งรายได้อีกด้วย การสร้างสรรค์งานจักสานไม้ไผ่ต้องใช้ทั้งภูมิปัญญา ความประณีต ความละเอียดอ่อน และทักษะฝีมือเชิงช่าง ตั้งแต่ การรู้จักคุณสมบัติของไม้ไผ่แต่ละชนิดที่มีความเหมาะสมกับ การนำมาใช้ประโยชน์ในการจักสาน การเตรียมเส้นเพื่อการสาน ที่เหมาะสมกับการสานผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด แต่ละรูปแบบ และที่สำคัญคือการสานขึ้นรูปจนสำเร็จเป็นผลิตภัณฑ์เครื่อง จักสานไม้ไผ่ที่นำไปประโยชน์ใช้สอยตามที่ต้องการ งาน หัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ จึงยังคงเป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่ ยังคงมีการสืบทอดต่อกันมา นับจากอดีตกาลจนถึงปัจจุบัน

งานจักสานไม้ไผ่ เอกลักษณ์ที่สะท้อน ภูมิปัญญาและทักษะเชิงช่าง

ไม้ไผ่ คือวัตถุดิบหลักในการสร้างงานหัตถกรรมจักสาน ไม้ไผ่ และไม้ไผ่ที่ใช้เพื่อการสร้างเป็นงานหัตถกรรม นั้นมีด้วยกัน หลายชนิด ด้วยเพราะคุณสมบัติของไม้แต่ละประเภท อาจจะมี ความเหมาะสมกับงานหัตถกรรม แตกต่างกัน จึงต้องเลือกใช้ชนิดไม้ ให้เหมาะสม เช่น ไม้ไผ่ที่นิยมใช้ทำเครื่องจักสานมากที่สุด คือ ไม้สีสุก ซึ่งเป็นไม้ไผ่ที่ขึ้นอยู่ตามพื้นราบมีอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศไทย ไม้ไผ่ที่นำมาใช้สำหรับการทำงานหัตถกรรมจักสาน จะต้องเป็นไม้ที่มีอายุไม่น้อยกว่า ๒ ปี ต้องเลือกพันธุ์ไม้ที่สามารถ ยึดหยุ่นได้ดี ลำต้นมีความยาว เมื่อเวลานำมาชักเลียด จะได้ เส้นตอกที่ยาว

ไผ่สีสุก จักสานไม้ไผ่

ภูมิปัญญาในการทำงานหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ทั่วไป
จะมีขั้นตอนและวิธีการผลิต ของงานหัตถกรรมที่เหมือน หรือ
แตกต่างกันไปตามรูปแบบ รูปทรง องค์ความรู้ภูมิปัญญาและ
ทักษะฝีมือของช่างที่สั่งสมมาแต่โดยปกติจะมีกระบวนการ
ขั้นตอนในการทำที่คล้ายคลึงกันในแถบทุกภาคในประเทศไทย
การเตรียมวัตถุดิบเพื่อการสานหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่
ก็ถือเป็นขั้นตอนที่ต้องอาศัยความรู้หรือภูมิปัญญาในการเตรียม
วัตถุดิบ เพื่อให้ได้วัตถุดิบมีคุณภาพ ไม่เป็นมอด ไม่ขึ้นรา
ได้เส้นตอกที่มีขนาดสม่ำเสมอตามที่ต้องการ และมีสีสนสวยงาม
และมีลวดลายที่เหมาะสมกับชิ้นงาน การเพิ่มเติมความสวยงาม
และความคงทนให้กับชิ้นงาน รวมทั้งการมีคิดค้น พัฒนาหาเทคนิค
วิธีการป้องกันมอดและแมลงของผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานด้วย
การรมควันที่สามารถทำให้เครื่องจักสานมีผิวแห้งสนิทไม่ขึ้นรา
ไม้ไผ่ที่นำมาใช้ทำงานจักสานนั้น จะนิยมนำไม้ไผ่ที่ได้
มาแช่ลงน้ำทิ้งไว้ ๗ ถึง ๑๐ วันเพื่อป้องกันแมลง และบางครั้ง
ใช้กรรมวิธีการตากแห้งเพื่อช่วยสกัดน้ำมันไผ่ออกเป็นการ
สร้างความคงทน แข็งแรง และความสวยงามให้ไม้ไผ่ยิ่งขึ้น

การจัก “ตอก” ถือได้ว่าเป็นขั้นตอนของการเตรียมวัสดุใน การทำเครื่องจักสานขั้นแรกเป็นงานที่ยังคงทำ ด้วยฝีมือ การ จักตอกเป็นหนึ่งในภูมิปัญญาบรรพบุรุษและเทคนิคที่ช่างต้อง เรียนรู้ การกดมัดให้ผ่านเนื้อไม้และผิว ไม้ไฟให้ได้เส้นตอกที่หนา หรือบางเท่ากันตลอดนั้น ช่างที่มีฝีมือดีจะจักตอกด้วยความ ชำนาญและได้เส้นตอกที่มี ความหนา หรือบางที่สม่ำเสมอ ตลอดทั้งเส้น ช่างจักตอกจึงเป็นผู้หนึ่งที่มีความสำคัญ และส่วนใหญ่ ก็จะเป็น ผู้สูงอายุที่มีความชำนาญในการจักตอก การสานให้เป็นรูปร่าง รูปทรง และมีลวดลายที่เหมาะสม สัมกับชิ้นงานจัก สานนั้น จะประกอบด้วย ๓ ส่วนใหญ่ ๆ คือ ส่วนก้น ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของเครื่องจักสาน เพราะมัก เป็นจุดเริ่มต้น ของการสาน เพราะลักษณะก้นจะส่งผลถึงรูปทรง ที่จะสร้างต่อไป ดังนั้นส่วนก้นจะต้องมีโครงสร้างที่แข็งแรง เหมาะสมสัมพันธ์กับลวดลายและรูปทรงของเครื่องจักสาน ส่วนกลาง เป็นส่วนผนังของภาชนะ อาจมีลักษณะเป็น ผนัง ที่ทึบหรือโปร่ง เป็นตาถี่แล้วแต่หน้าที่และประโยชน์ใช้สอยของ ภาชนะนั้น ๆ ส่วนกลางของเครื่องจักสานจะ เป็นส่วนสำคัญเพราะ เป็นส่วน ที่จะรับน้ำหนักจากการบรรจุ ซึ่งถ้าหากได้รับการสานดีก็ สามารถรับน้ำหนักและ ทนทานจากแรงกดและแรงดึงจากภายในได้ ส่วนปาก จะเป็นส่วนสำเร็จของเครื่องจักสาน โดยส่วน นี้จะต้อง สัมพันธ์กับรูปทรงและประโยชน์ใช้สอย ซึ่งโครงสร้าง ส่วนปากหรือขอบของเครื่องจักสานจะเป็นส่วนสำคัญที่ช่วย บังคับให้เครื่องจักสานคงรูปอยู่ได้ การสร้างงานจักสานนอกจากต้องใช้ความประณีต พิถีพิถัน ในการสานแล้ว สิ่ง สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือลวดลายของงาน จักสานนั้น ถือเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างมูลค่าให้กับงานจักสาน แต่ละชิ้น โดยลายสานทั่วไป คือ ลายขัด และลายสอง เป็นลาย เริ่มแรกเมื่อผู้สานเริ่มหัดสานงาน จากนั้นจึงมีการพัฒนา ลวดลาย ขึ้นจากลายดั้งเดิม เช่น ลายลบน้ำ ลายดีหล่ม เป็นต้น

ต้นไผ่ ถือเป็นทรัพยากรสำคัญ สามารถนำส่วนต่างๆ ของไผ่มาใช้ได้ ตั้งแต่ หน่อ ลำต้น ใบ ราก เยื่อไผ่ ขุยไผ่ ประโยชน์ หลากหลายด้าน โดยเฉพาะด้านงานหัตถกรรมจักสาน ใช้ทำเป็น ข้าวของเครื่องใช้มากมาย เช่น กระบุง ตะกร้า แคร่ กระจาด ฝาชีกรอรูป กระเป่า เป็นต้น ไผ่ที่พบในประเทศไทยและนิยมนำมาใช้งานหัตถกรรมจักสานที่สำคัญ ดังเช่น

ไผ่สีสุก หรือไผ่จืด พบทั่วไปและมีมากในภาคกลาง และภาคใต้ มีลักษณะขึ้นเป็นกอใหญ่หนาแน่นมาก มีลำต้นกลวง เนื้อหนา ผิวเป็นมันปล้องยาว ลำต้นมีเนื้อหนาและเหนียว ทนทานดีมาก ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากไผ่ชนิดนี้มีความสวยงาม คงทน และเป็นที่นิยมนำไปผลิตผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ มากกว่าไผ่ ชนิดอื่น เช่น ใช้ทำเครื่องจักสาน เฟอร์นิเจอร์ ใช้ในการก่อสร้าง

ไผ่ซาง หรือไผ่ซางดอย พบทั่วไป แต่พบมากทางภาค กลางและภาคเหนือของประเทศไทย นิยมนำลำต้นมาใช้ใน การก่อสร้าง และนำมาจักตอกทำเครื่องจักสาน เช่น สานเข่ง ตะกร้า กระบุง บุงก็ และใช้ทำเครื่องเรือนต่าง ๆ

ไผ่รวก พบทุกภาคของประเทศไทย นิยมปลูกเป็นแนว รั้วบ้าน เหมาะสำหรับนำมาทำเครื่องเรือนไม้

ไผ่รวกดำ หรือไผ่รวกใหญ่ เป็นไม้ไผ่ที่พบทางภาคเหนือ นิยมนำมาใช้ประโยชน์ใช้ทำโครงร่ม โครงพัด เครื่องประดับบันได ใช้สานแข่งสำหรับบรรจุผักและผลไม้ และทำ

เฟอร์นิเจอร์ต่าง ๆ เนื่องจากลำต้นมีเนื้อไม้ที่แข็งแรง ทนทาน ไผ่ไร่ พบมากในบริเวณภาคเหนือของประเทศไทย สามารถพบได้ทั่วไปทั่วทุกภาค นิยมใช้ทำด้ามไม้กวาด ทำไม้เท้า ทำรั้วบ้าน ทำค้ำผักต่าง ๆ และเนื่องจากมีเนื้อต้นคล้ายหวาย จึงสามารถนำมาตัดให้โค้งงอได้ เหมาะสำหรับทำเก้าอี้ และ เฟอร์นิเจอร์รูปแบบต่าง ๆ

ไผ่ผาก พบทางภาคใต้ และจังหวัดกาญจนบุรี นิยมนำ ลำต้นใช้ทำแข่งใส่ถ่าน เครื่องใช้ในครัวเรือน

ไผ่ข้าวหลามหรือไผ่กาบแดง พบมากทางภาคเหนือ ตอนเหนือของจังหวัดกาญจนบุรี และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บางส่วน นิยมนำลำต้นใช้ทำกระบอกล้างข้าวหลาม เครื่องจักสานต่าง ๆ

ไผ่เอี้ยะ พบทางภาคเหนือ นิยมนำลำต้นใช้ในการทำ โครงสร้างอาคารบ้านเรือน และเครื่องจักสานต่าง ๆ ไผ่หก หรือไผ่वलใหญ่ พบทางภาคเหนือ และจังหวัด กาญจนบุรี นิยมนำลำต้นใช้ในการก่อสร้างชั่วคราว ทำ กระดาษและเครื่องจักสาน

ไผ่บงดำ พบมากในบริเวณภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นิยมนำลำต้นใช้ทำเสื่อรำแพน เครื่องจักสาน เครื่องเรือน ทำกำนัร่ม

ไผ่บง พบขึ้นปะปนอยู่กับพันธุ์ไม้ชนิดอื่น ๆ ในป่าเบญจพรรณทางภาคเหนือและภาคกลางนิยมนำลำต้นไป ใช้ ประโยชน์เพื่อการก่อสร้าง และงานจักสาน

นับจากอดีตกาลการดำเนินวิถีชีวิตของคนไทยอยู่คู่มา กับเครื่องใช้ไม้สอยที่ทำด้วยไม้ไผ่แทบทั้งสิ้น เครื่องจักสาน ไม้ไผ่จึงนับได้ว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่อยู่ร่วมกับการดำรงชีวิตของ ชาวบ้านแทบทุกหลังคาเรือน

เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนการใช้ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่เริ่มไม่เป็นที่นิยมเหมือนในอดีต แต่อาชีพหัตถกรรมจักสาน ไม้ไผ่ยังคงมีให้ เห็นอยู่ แม้ว่าจะลดจำนวนลงมากแล้วก็ตาม มีการพัฒนา ผลิตภัณฑ์ในรูปแบบเดิม ๆ มาเป็น ผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำมา ใช้ได้ทั่วไปในชีวิตประจำวัน เช่น กระเป๋าถือ หมวก พัด ตะกร้า ใส่ของขวัญ เป็นต้น จากงานจักสานธรรมดาได้ถูกสร้างสรรค์ ออกมาจากความตั้งใจในการสร้างงาน ที่แสดงเอกลักษณ์ไทยลงไป ในงาน ประยุกต์ให้เข้ากับวิถีชีวิตในท้องถิ่น จนสามารถสร้างงาน ออกมาได้อย่างสวยงาม เพิ่มมูลค่าให้กับงานนั้นได้เป็นอย่างดี แต่ละชิ้นงานยังคงมีกลิ่นอายของเอกลักษณ์เฉพาะตัวในแต่ละ ชุมชน เพื่อแสดงให้เห็นว่างานที่ออกมานั้นมาจากที่ใด เช่น ภาคเหนือ หรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีความคล้ายคลึงกันโดยเฉพาะ งานจักสานในวัฒนธรรม การบริโภคข้าวเหนียวในภาคกลางและ ภาคตะวันออกเฉียง งานจักสานนิยมทำเป็นเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ทำ อุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ เช่น กระบุง ตะกร้า กระจอก เสื่อ เป็นต้น ส่วนในภาคใต้ลักษณะเด่นของการใช้วัตถุดิบ ที่แตก ต่างจากภาคอื่น เช่น ย่านลิเภา กระจุ๊ด ใบลำเจียก มาใช้ในการ ทำหัตถกรรมทำให้เครื่องจักสานไม้ไผ่ไม่โดดเด่นมากนัก ภาคตะวันออกเฉียง เป็นภาคที่มีความอุดมสมบูรณ์ทาง ธรรมชาติ มีต้นไผ่เจริญงอกงามหลายพื้นที่ ประชากรส่วนใหญ่ ในภูมิภาคนี้จึงประกอบอาชีพหัตถกรรมจักสาน เราจะสามารถ พบเห็นงานจักสานได้ทั่วไปตาม จังหวัดชลบุรี ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี สระแก้ว เป็นต้น

กรรมวิธีการจักสานไม้ไผ่

รูปแบบของกรรมวิธีการผลิตและรูปแบบสินค้าถูก ปรับให้สอดคล้องตามความต้องการกลุ่มลูกค้าและ ผู้ใช้งาน มากขึ้น การผลิตงานหัตถกรรมจักสานของชาวบ้านในอดีต สามารถผลิตได้แบบเบ็ดเสร็จทั้งกระบวนการ ตามความ ชำนาญเฉพาะตน ตั้งแต่การเตรียมวัตถุดิบ การทำโครงสร้าง การจักตอก การสาน และการประกอบ ขึ้นเป็นงานที่สมบูรณ์

วัสดุ / อุปกรณ์การจักสานไม้ไผ่

เครื่องมือในการผลิตหัตถกรรมจักสาน มีการใช้สับ ต่อกันมาแต่โบราณ มีการเปลี่ยนแปลงวัสดุ รูปแบบ บ้างตาม ความต้องการของช่างและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป ประกอบด้วย

ไม้ไผ่ อาทิ ไผ่สีสุก ไผ่ซาง ไผ่บง ไผ่ตง หรือ ไผ่รวก มีดอีโต้ สำหรับผ่าไม้ไผ่ มีดสำหรับจักตอก มีดสำหรับเหลาขอบ กรรไกร กาว ค้อน ตัวหนีบ

กรรมวิธีการจักสานไม้ไผ่

ขูดผิวชั้นนอกออก ต้มน้ำเดือดครึ่งชั่วโมง

ขั้นตอนการจักสาน

เริ่มต้นจากการนำไม้ไผ่รวกไปตากแดด ๔-๕ วัน นำมา ขูดผิวชั้นนอกออกจนเห็นผิวชั้นใน จากนั้นนำมา ผ่าเป็นซี่และจักตอกตามขนาด ที่ต้องการ นำมาซักเสียดให้เส้นตอกเรียบเสมอกันทุกเส้น นำตอกขนาดที่ต้องการ มาขึ้นโครงบนพิมพ์ ขึ้นตามรูป ที่ต้องการ จุ่มน้ำเพื่อให้ตอกเกิดความเหนียวทำให้สานง่าย นำไม้ไผ่มาผ่าเป็นเส้น ยาวความกว้างประมาณครึ่งนิ้ว แฉ่น้ำทิ้งไว้ ๑ คืนเพื่อให้นุ่ม แล้วนำมาตัดใส่พิมพ์ตามขอบของงาน

ใบความรู้

การทำเปลไม้ไผ่

การจักสานจากไม้ไผ่มีทำกันมาตั้งแต่สมัยปู่ ย่า ตา ยาย โดยอาศัยไม้ไผ่ที่ขึ้นอยู่ทั่วไปในป่าเมืองไทยซึ่งมีอยู่ประมาณ ๑๐๐ ชนิด แต่ที่นิยมนำมาจักสานกัน ได้แก่ ไม้ไผ่ใหญ่ ที่คนนิยมนำมาปลูกไว้รอบ ๆ หมู่บ้านเพื่อใช้หน่อเป็นอาหารและใช้ลำต้นมาตัดแปลงทำเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จำเป็นภายในครอบครัวเช่น เพลนอนไม้ไผ่ ตะกร้า ชะลอม กระออม กระด้ง ตะแกรง กระเชอ ลอบ ไซ กระติบข้าว หวด หรือมวนยี่งข้าว ครุ เป็นต้น เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่กล่าวมา ข้างต้นในสมัยก่อนนิยมทำใช้กันเองภายในครอบครัว ตามความจำเป็นของแต่ละท้องถิ่นและการจักสานแต่ละอย่างมีกรรมวิธีที่แตกต่างกัน ยากบ้างง่ายบ้าง ดังนั้นแต่ละคนจึงมีความถนัดใน การทำไม่เหมือนกัน จึงได้เกิดมีการผลิตเพื่อแลกเปลี่ยนกันขึ้น พอมาช่วงหลัง ๆ ไม้ไผ่หายากขึ้น และคนมีงานอื่นทำที่มีรายได้ดีกว่าก็หันไปทำงานอย่างอื่นแทนจึงยังคงเหลืออยู่เพียงบางคนหรือบางกลุ่มเท่านั้นที่มีความถนัดทางจักสานเป็นพิเศษหันมายึดอาชีพทางการจักสานเป็นอาชีพหลัก บางคนก็ยึดเป็นอาชีพรองจากการทำไร่ ทำนาโดยอาศัยทำในเวลาว่าง ตอนเย็นหรือกลางคืนที่กลับ จากไร่มาแล้ว เพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัวอีกทางหนึ่ง การจักสานจากไม้ไผ่นั้นสามารถ นำมาตัดแปลงทำเครื่องใช้ได้หลายอย่าง ดังที่กล่าวมาแล้ว สาเหตุสำคัญที่นิยมนำเอาไม้ไผ่มา จักสานก็เพราะว่าไม้ไผ่หาง่าย ไม้แปรรูปได้ง่ายมีความเหนียวสามารถจักเหลา แต่ง ได้หลายขนาด ง่ายแก่การตัด แต่ง ง่ายต่อการนำมาประกอบกันเป็นรูปทรงตามที่ต้องการ

วัสดุ-อุปกรณ์

๑. ไม้ไผ่สีสุก
๒. ลวดขาว ,ลวดดา ,กรรไกร ,คีม ,มีด
๓. เชือกไนลอน ,ปอพลาสติก
๔. สายยาง ,แม่พิมพ์เหล็ก
๕. แคลคูลัสเหลือง

ขั้นตอนการทำ :

๑.เตรียมแม่แปล นำไม้ไผ่สีสุกมาตัดตามความยาว ๓ เมตรต้องตัดไว้ข้อหัวปลาย แล้วเลื่อยข้อที่ ๒ ได้ข้อทั้งหัว-ปลาย ประมาณครึ่งหนึ่งแล้วผ่าออก ส่วนที่เหลือครึ่งหนึ่งจะแบ่งให้ได้ ๙ ซี่ หลังจากนั้นเหลาด้านในทั้ง ๙ ซี่ เมื่อเหลาเสร็จ ใช้เชือกไนลอนพันตรงข้อที่ ๒ ทั้งหัว-ปลาย

๒. เตรียมตอกสาน ส่วนที่เหลืออีกครึ่งหนึ่งก็จะเหลาเป็นตอก ตอกที่สานจะมีหลายขนาด ยาวที่สุดอยู่ที่ ๙๕, ๘๐, ๗๐, ๕๐ เซนติเมตร ตามลำดับ แปล ๑ ตัว จะใช้ตอกประมาณ ๒๐๐ เส้น

๓. ขึ้นลูกสาน

๔. วิธีสาน

๑. นำแม่เปลที่เตรียมไว้ลวกไฟก่อน (ป้องกันมอด)

๒ นำเชือกผูกหัว-ปลายให้มีลักษณะโค้ง นำพิมพ์เหล็กมามัดไว้ ๓ ระยะ

๓.จะต้องสานให้เหลวก่อนถึงหัว ปลาย ประมาณ ๒๐ ซม. แล้วใช้โปพลาสติกร้อยจนถึงหัว-ปลายของแม่เปล

๔.ตัดขอบคือตัดตอกที่เกินออกมาจากริมแม่เปลทั้งสองข้างให้เสมอกับซี่ริมทั้งสองข้างของแม่เปลด้วยกรรไกร

๕.ผ่าสายยาง แล้วนำมาครอบกันขอบทั้ง ๒ ข้าง ของแม่เปล แล้วใช้เชือกไนลอนมัด การมัดนั้นช่วงระยะที่มัด ๑ ครั้ง ต้องห่างกันประมาณ ๑๐ ซม. จนเสร็จทั้งสองข้างนาแซ็กมาทาทั่วเปลให้สวยงาม

๑.๑. ภูมิปัญญาท้องถิ่นหมายถึงอะไร

.....

.....

.....

.....

๒. ไม้ไผ่ชนิดใดที่นิยมนำมาทำเครื่องจักสานทั้งหมดพร้อมทั้งอธิบาย

.....

.....

.....

๓.ผลิตภัณฑ์ใดบ้างที่จัดว่าเป็นงานประดิษฐ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เน้นเอกลักษณ์ไทย

.....

.....

.....

๔. การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถทำได้อย่างไร

.....

.....

.....

๕.การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นมิให้สูญหายไปจากสังคมไทยมีวิธีอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

แบบประเมินผลงานผู้เรียน

ชื่อ – สกุล.....

หลักสูตร..... กลุ่ม.....

คำชี้แจง : ให้วิทยากรประเมินผลงานของผู้เรียนตามหัวข้อที่กำหนดให้

ประเด็นที่ประเมิน	คะแนนประเมิน (๑๐ คะแนน)
๑. ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระ (๒๐ คะแนน)	
๑.๑ ทดสอบความรู้ความเข้าใจ	
๑.๒ สอบถามความรู้ความเข้าใจ	
๒. ทักษะการปฏิบัติ (๔๐ คะแนน)	
๒.๑ สังเกตการณ์ปฏิบัติในระหว่างการเรียนรู้การจัดกิจกรรม	
๒.๒ ประเมินโดยให้สาธิต	
๒.๓ แสดงขั้นตอนวิธีการปฏิบัติ	
๒.๔ ประเมินจากกระบวนการมีส่วนร่วม	
๓. คุณภาพผลงาน ผลการปฏิบัติ	
๓.๑ สังเกตผลงาน	
๓.๒ ตรวจสอบผลงาน	
๓.๓ มีความคิดสร้างสรรค์	
๓.๔ ผลการปฏิบัติว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่	
รวมคะแนน (๑๐๐ คะแนน)	

หมายเหตุ การประเมินผลการจบหลักสูตรอาจดำเนินการได้ ดังนี้

- การประเมินระหว่างเรียน และเมื่อจบหลักสูตร
- ประเมินครั้งเดียวก่อนจบหลักสูตร

ทั้งนี้ เกณฑ์การจบหลักสูตร จะต้องได้คะแนนรวมไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ จึงจะผ่านเกณฑ์การประเมิน

ลงชื่อ

(

วิทยากร

)

คำชี้แจงให้เลือกข้อที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว

ข้อ ๑ ไม้ไผ่ที่นิยมนำมาทำเปลมีกี่ชนิด?

ก ๒ ชนิด

ข ๓ ชนิด

ค ๔ ชนิด

ง ๕ ชนิด

ข้อ ๒ ขั้นตอนแรกของการทำเปลไม้ไผ่คืออะไร?

ก เลือกไม้ไผ่

ข ตัดไม้ไผ่

ค ผ่าไม้ไผ่

ง ตัดไม้ไผ่

ข้อ ๓ ขนาดของไม้ไผ่ที่เหมาะสมสำหรับการทำเปลมีขนาดเท่าไร?

ก เส้นผ่านศูนย์กลาง ๑-๒ เซนติเมตร

ข เส้นผ่านศูนย์กลาง ๒-๓ เซนติเมตร

ค เส้นผ่านศูนย์กลาง ๓-๔ เซนติเมตร

ง เส้นผ่านศูนย์กลาง ๔-๕ เซนติเมตร

ข้อ ๔ การผ่าไม้ไผ่เพื่อทำเปลมามีวิธีการอย่างไร?

ก ผ่าตามยาว

ข ผ่าตามขวาง

ค ผ่าเฉียง

ง ผ่าทั้งตามยาวและตามขวาง

ข้อ ๕ วิธีการสาน ยก ๒ ข้ม ๒ คือวิธีการสานลายใด

- ก. ลายขัด
- ข. ลายบัว
- ค. ลายสอง
- ง. ลายตาหลิ่ว

ข้อ ๖.ข้อใดตรงกับ คุณสมบัติของแล็กเกอร์

- ก. ความเงางาม
- ข. ความสวยงาม
- ค. ความเข้ม ของเนื้อไม้
- ง. ความปลอดภัยจากแมลงเจาะ

ข้อ ๗. เครื่องมือชนิดใดใช้สำหรับลบความคมของเส้นไม้ได้

- ก. เลื่อย
- ข. เลื่อย
- ค. คีมไม้
- ง. เหล็กหมาด

ข้อ ๘. ไม้เนื้อชนิดใดที่นิยมนำมาทำเครื่องจักสานทั้งหมด

- ก. ไม้สัก
- ข. ไม้ยาง
- ค. ไม้ไผ่
- ง. ไม้ขี้เหล็ก

๙. การเรียนรู้การจักสานในอดีตส่วนใหญ่เป็นการเรียนรู้ในข้อใด

- ก. โดยถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ
- ข. โรงเรียนเปิดสอนการจักสาน
- ค. เรียนโดยมีวิทยากรมาให้ความรู้
- ง. ผู้นำชุมชนรับการอบรมและมาถ่ายทอด

ข้อ ๑๐ ข้อดีของการทำเปลไม้ไผ่มีอะไรบ้าง?

- ก. ฝึกสมาธิ
- ข. ฝึกทักษะการใช้มือ
- ค. ฝึกความคิดสร้างสรรค์
- ง. ทั้งฝึกสมาธิ ฝึกทักษะการใช้มือ และฝึกความคิดสร้างสรรค์

ข้อ ๑๑ เครื่องจักสานมีความหมายตรงกับข้อใด

- ก. ของใช้ทำจากเครื่องเงิน
- ข. ของใช้ที่ทำจากวัสดุเป็นเส้น
- ค. ของใช้ทำจากวัสดุสังเคราะห์
- ง. ของใช้ทำจากไม้ไผ่

ข้อ ๑๒ ข้อใดให้ความหมายของการจักสานได้ถูกต้องที่สุด

- ก. การสานด้วยวิธีการสอดข้อด้วยเส้นทแยง
- ข. การนำวัสดุมาทำให้เส้นเป็นแฉก
- ค. เป็นคำที่เรียกตามวิธีการที่ทำให้เกิดเครื่องจักสาน
- ง. เป็นกระบวนการประกอบที่ช่วยให้การทำเครื่องจักสานสมบูรณ์

ข้อ ๑๓ ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทใด

- ก หัตถกรรม
- ข จิตกรรม
- ค วรรณกรรม
- ง ประติมากรรม

ข้อ ๑๔ ไม้ไผ่เป็นวัสดุธรรมชาติประเภทใด

- ก วัสดุธรรมชาติที่แปรรูป
- ข วัสดุธรรมชาติประเภทไม้
- ค วัสดุธรรมชาติประเภทเส้นใย
- ง วัสดุธรรมชาติที่แปรรูปเป็นแผ่นรูปต่าง ๆ

ข้อ ๑๕ เปลไม้ไผ่นิยมทำมาจากอะไร

- ก ใบลาน
- ข ใบจาก
- ค ไม้ไผ่
- ง ใบมะพร้าว

ข้อ ๑๖ การตัดไม้ไผ่เพื่อทำเปลมีวิธีการอย่างไร?

- ก ใช้ไฟเผา
- ข แชน้ำ
- ค ตัดด้วยมือ
- ง ใช้ทั้งไฟเผา แชน้ำ และตัดด้วยมือ

ข้อ ๑๗ การเรียงไม้ไผ่เพื่อทำเปลมีวิธีการอย่างไร?

ก. เรียงสลับฟันปลา

ข. เรียงซ้อนกัน

ค. เรียงขวางกัน

ง. เรียงทั้งสลับฟันปลา ซ้อนกัน และขวางกัน

ข้อ ๑๘ ถ้าต้องการให้ดอกไม้ไผ่นิ่มและอ่อนตัวก่อนนำมาสานเปลควรทำอย่างไร

ก. นำดอกไปชุบน้ำ

ข. นำดอกไปผึ่งแดด

ค. นำดอกไปรมควัน

ง. ลดขนาดลง

ข้อ ๒๙ ข้อใดไม่ใช่ประโยชน์ของการเลือกใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่นจักสานสมบูรณ์

ก. ราคาถูก

ข. ประหยัดค่าใช้จ่าย

ค. เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ง. ลดปริมาณขยะและสลายได้ตามธรรมชาติ

ข้อ ๒๐ ผลิตภัณฑ์ใดบ้างที่จัดว่าเป็นงานประดิษฐ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เน้นเอกลักษณ์ไทย

ก. ตะกร้า

ข. ฝาชีกรอบรูป

ค. แคร่ เปล กระเป๋า

ง. ถูกทุกข้อ

เฉลย

๑. ข ๒. ก ๓. ข ๔. ก ๕. ค ๖. ก ๗. ก ๘. ก ๙. ก ๑๐. ง ๑๑. ข ๑๒. ก

๑๓. ก ๑๔. ข ๑๕. ค ๑๖. ง ๑๗. ก ๑๘. ก ๑๙. ก ๒๐. ง

